

Világhírű képtárak

A Louvre

Összeállította: Körner Éva
Szerkesztette: Walla Gézáné

Magyar Diafilmgyártó Vállalat
Budapest

1. A Louvre nemcsak a világ egyik legnagyobb múzeuma, hanem a francia nemzeti kultúra alakulásának jelképe is. Épületének magvát 1200-ban Fülöp Ágost emelte, királyi vár céljából. A középkor óta minden korszak alakította, bővítette, rányomta sajátos bélyegét. XIII. Lajos és Napóleon császár tett legtöbbet az épület és a királyi gyűjtemény fejlesztéséért. 1793-ban megnyílt a nagyközönség számára. — Egy flamand mester a kastély 1460 körüli képét örökítette meg.

2. A képtár mesterműveinek bemutatását az olasz Cimabue (1240–1302 körül) Madonna festményével kezdjük. Művészete még szorosan a középkorban gyökerezik, Madonnája és angyalai azonban már előbbek és ezzel a merrev bizánci ábrázolási szabályok megtörnek.

3. Az észak-olasz Pisanello (1380–1455 körül) az Este család fiatal hercegnőjét ábrázolja, a földi élet, a természet szépsége felfedezésének friss örömeivel. Bár az ábrázolási eszközök még korlátozottak, mégis sikerül az egyéniséget, a személyi vonásokat megragadnia.

4. Paolo Ucello (1397–1475) nagyméretű képe Firenze város dicsőségét hirdeti: a Sienna ellen 1432. június 2-án megnyert San Romanó-i ütközet emlékére készült. Középpontjában a csata egyik hőse: Micheletto da Cotignola. A művész a testek mozgásának élethű megrajzolására törekedett. A témát többször megfestette.

5. Antonello da Messina (1430–1479) ún. Condottiere portréja a mindenre elszánt, háborúkból élő zsoldosvezér alakjában a reneszánsz ember öntudatos, kemény típusát örökítette meg.

6. Domenico Ghirlandaio (1449–1494) firenzei mester nagy gonddal, tárgyilagos érdeklődéssel rajzolja meg a testileg hibásat, a csúnyát, realiztikusan jellemzett öregembert és unokáját ábrázoló képmásán.

7. Az olasz reneszánsz nemcsak új műfajokat alakít ki, a portrét, a realista felfogású történeti képet stb., de a hagyományos egyházi témákba is új tartalmat önt. Andrea Mantegna (1431–1506) Madonnája, a köréje gyűlt szentek és a lábánál térdelő Francesco Gonzaga herceg nem túlvilági lények, hanem a XV. század Itáliájának valóságos emberei.

8. Fra Filippo Lippi (1406–1569) azonos témájú képe – Madonna a szentekkel – hasonló realista felfogásról tanúskodik, de míg az előző táblán az észak-olasz művészetben kedvelt növénydísz nagy hangsúllyal szerepelt, itt a korabeli firenzei építészet formái szabnak keretet a jelenetnek.

9. Sandro Botticelli (1447–1510) a XV. századi Firenze jellegzetes mestere. Az előkelő Tornabuoni család villájába festette ezt a freskót, amely egy ifjú menyasszonyt ábrázol Vénusszal s a három gráciával. A nők bájosak és légiesek, ruhájuk dekoratívan hajladozik, a vonalak kecsesen ívelődnek.

10. Az olasz reneszánsz a valóság meghódítása során felfedezi az emberi test felépítését, a perspektíva szabályait, a levegő módosító hatását a formákra és a színekre. Alessandro Baldovinetti (1425–1499) Madonnáját a szfumató, a megvilágított és árnyékba borult felületek finom átmenetének ábrázolása teszi nagyjelentőségűvé.

11. Leonardo da Vinci (1452–1519) új korszakot nyit a festészetben. Ő, aki festő, filozófus, fizikus, mérnök volt egyszemélyben, a valóságot, az emberi élet igazságát teljes mélységében, bölcs áttekintéssel s a festői eszközök korlátlan birtokában jelenítette meg. Viszonylag korai műve a Sziklás Madonna, amelyben a kis Keresztelő Jánosra, Firenze védszentjére mutató angyal, a gyermek Jézus és a védelmező mozdulatú Madonna különös szellemi áramkört alkotnak.

12. A közismert Mona Lisa kép Leonardo szemléletét a legtökéletesebben képviseli. A kiegyensúlyozott kompozícióban a magatartás nyugalmában és a híres mosolyban a tökéletes testi és lelki harmónia reneszánsz ideálja testesül meg.

13. A Szent Anna harmadmagával (vagyis Madonnával és a gyermek Jézussal) című kép piramis alakú kompozíciója ugyanennek a harmonikus rendnek eszméjét hirdeti. A három alakkal Leonardo azt a gondolatot akarta kifejezni, hogy az élet árama megszakíthatatlan: győzelmesen megújul generációkon keresztül.

14. Az érett reneszánsz másik nagy festője, Raffaello (1483–1520) átvette Leonardo vívmányait, az összefogó, piramisszerű kompozíciót, a lány átmenetekkel való modellálást stb. Képeinek nagy részében, a szent téma ürügyén, így a Szép kertésznő címen ismert Madonna-ábrázolásán az anyaságot dicsőíti.

15. Raffaellónak, akár a többi kortárs-mesternek egyik legkedveltebb témája a portré, az a műfaj, amelyben az emberi létezés jelentőségének újraértékelése a legtisztábban juthatott kifejezésre. E kép Baldassara Castiglionét, a híres diplomatát, Az udvari ember című mű szerzőjét ábrázolja.

16. Correggio (1494–1534) Madonnáiban és mitológiai jeleneteiben egyaránt a testi szépség hódolója. Szent Katalin eljegyzése című képén (1520) Leonardo da Vinci hatása még világosan érződik.

17. Velence külön fejezetet nyitott az itáliai reneszánszban. Sajátossága a lány, dús festőiség, a színben és a témában kifejeződő pompaszeretet, a táj és az ember festői összekapcsolása. A lírai varázssal telt Mezei hangverseny Giorgione (1477–1510), e nagyon rövid és alig ismert életű festő műve, a földi élet örömeinek és az elmúlásnak szép és fájdalmas hangulatát sugallja.

18. Tizianót (1476/89?–1576), a velencei festészet kiteljesítőjét a Louvre-ban többek között egy női félalak képviseli. Hogy ki volt e meleg, aranyló színekben megfestett, szépségének érzéki gazdagságában a velencei női eszményt megtestesítő hölgy, nem tudni biztosan. Egyesek Tiziano kedvesének vélik.

19. Az ugyancsak velencei Veronese (1528?–1588) már egy következő korszakot jelez. Bibliai témáiban, mint e Kánai mennyegző-jében (részlet) a téma szentsége eltörpül és csak alkalom arra, hogy a gazdag patríciusok életét, pompás ruháikat, asszonyaik, palotáik szépségét, drága kedvteléseit ábrázolja.

20. Francesco Guardi (1712–1793) a velencei mindennapok krónikása. Pontos hűséggel megfestett képei az utcákról, lagunákról, terekről, szép épületekről, utcai jeletről adnak hírt, mint e festmény is: A dózse megérkezése a S. Maria della Salute templomba.

21. Itália mellett az újkori művészet másik bölcsője Németalföld. Jan Van Eyck (1390/1400–1441) képén az aprólékos realizmussal megfestett Rolin kancellár, a megrendelő, a Madonnával egyenrangú szereplő. A háttérben korabeli zsáneralakok és Liege város látképe.

22. Gérard David (1450–1523) a kánai mennyegzőn végbement csodás eseményt, a víz borrá változtatását ábrázolja. A képen azonban inkább a XV. századi Bruges egy polgárának ebédlőjét látjuk, divatosan öltözött vendégeivel.

23. A németalföldi polgárok nemcsak a szent jelenetekben szerepelnek. Quentin Massys (1465/66–1530) a pénzváltót és feleségét ábrázolja munka közben. A jelenet egyúttal szorgalmukat és gazdagságukat is tanúsítja.

24. Az ország politikai kettéválása után a köztársasági protestáns Hollandia művészete már nemcsak a gazdag polgárok, de az egyszerű nép életét is felöleli. Frans Hals (1580–1666) Cigánylány-át végtelen természetességgel, szabad, gyorsfutamú ecsetjárással festette meg.

25. Vermer van Delft (1632–1675) Csipkeverőnő-jének (részlet) realizmusa kevésbé vaskos. Művészetének vonzereje, sajátos líraisága a valóságosság és a formai, színbeli fegyelem összhangjából fakad.

26. A holland művészet legnagyobb alakja Rembrandt (1606–1669). Festői eszközeinek végtelen gazdagságával s páratlan költői képzelőerejével, bibliai eseményekben és arcképekben egyaránt egyedülálló érzékenységgel és bensőséges egyszerűséggel tárta fel az emberi érzelmet. E képének címe: Raphael angyal elhagyja Tóbiást.

27. Rembrandt nagy kortársa és ellentét-párja az arisztokratikus, Flandriában működő Rubens (1577–1640). Feleségét, Helene Fourmen-t és gyermekeit ábrázoló portrójával a világi gyönyörök: gazdagság és szépség legnagyobb festőjének bizonyul.

28. Rubens társa és követője Van Dyck (1599–1641) mesterétől tanulta el a különböző anyagok, az emberi test, a bársony, a selyem stb. ragyogó megjelenítését. Mint angol udvari festő készítette el I. Károly király kiválóan jellemzett, reprezentatív képmását.

29. A spanyol iskola ugyanakkor minden szépítést elnevez, az élet valamennyi jelenségét egyforma hűséggel mutatja be. José Ribera (1589–1652) Dongalábú fiúja egy utcagyerek portréja. A kezében tartott írásból kitűnik, hogy nemcsak sánta, hanem néma is.

30. Egyedülálló egyénisége a spanyol iskolának a görög származású, de élete nagy részét Toledóban töltött El Greco (1548–1614). Megnyúlt alakjaiban, az aszkétikus arcképekben, a sötét, szenvedélytől lángoló szemekben s a nyugtalan, átlós kompozícióban, mint e Szent Királyt ábrázoló képében is, egy ellentétektől feszülő kor szellemisége nyilvánul meg.

31. A német művészetet a többi között a nagy reneszánsz festő és grafikus, Albrecht Dürer (1471–1528) fiatalkori önarcképe mutatja be, a mester korai stílusában, aprólékos naturalizmussal és kemény rajzossággal megmunkálva.

32. A francia reneszánsz fejedelem, Leonardo pártfogója, I. Ferenc vonásait örökítette meg Jean Clouet (kb. 1485–1540). Nagyszerűen érzékelteti a király fölényes eleganciáját, ironikus, felvilágosodott, világias szellemét.

33. Georges de la Tour (1593–1652) Szent Magdolna képén a kompozíció tökéletes szobrászi nyugalma, az emberi test és a tárgyak tömör mintázása s a formailag és hangulatilag oly jellegzetes hatású mesterséges fényforrás ragadja meg a szemlélőt.

34. E század kiváló francia festőinek sorába tartozik Nicolas Poussin (1594–1665). A formai tisztaságot és kompozícióbeli szilárdságot mitológiai tematikával párosította. E képe Phocion athéni hadvezér temetését ábrázolja.

35. Egy következő korszak, a játékos rokokó festője Antoine Watteau (1684–1721), aki azonban az újonnan megnyíló olasz színház alakjaiban, Gilles pierot-figurájában a vidám felszín, a bohócruha mögött megmutatja a fájaldalmát rejtegető, érzékeny emberi lelket.

36. A nagy francia forradalom életeszményért a római köztársasághoz nyúlt vissza. Jacques-Louis David (1748–1825) a szép, fiatal Mme Récamier-t a kor divatja szerinti antikizáló öltözetben és bútorok között, hangsúlyozottan egyszerű festői eszközökkel örökítette meg.

37. A másik nagy klasszicista művész, Dominique Ingres (1780–1867) a tiszta formaalakítás, a végtelenül finom és lendületes vonal, a zománcosan áttetsző színek mestere. Számos kiváló arcképe közül is kiemelkedik az, amelyet Mme Riviere-ről festett.

38. Az 1830-as forradalmi év lendülete ihleti a romantika nagy festőjének, Eugene Delacroix-nak (1789–1863) mozgalmas ecsetjét. A barikádon a Szabadságot megtestesítő női alak vezeti a népet a zsarnokság legyőzésére.

39. A XIX. század kevésbé szenvedélyes, inkább lírai, me-
rengő egyénisége Camille Corot (1796–1875), akinek mel-
lankolikus hangulatú tájai és alakjai a levegő finom,
gyöngyszürke páráján szűrődnek át.

40. Francois Millet (1814–1875) a paraszti élet költői
megjelenítője. Kalászszededegetők című képén a falusi asz-
szonyok egyszerűségükben is monumentálisan hatnak, az
emberi munka dicsőségét hirdetik.

41. Honoré Daumier (1808–1879), kora politikai és tár-
sadalmi visszasságainak nagyszerű karikaturistája, kiváló
festő is volt. Mosonő című képével a kizsákmányolt pro-
letárasszonyt is felsorakoztatja a francia művészet emlé-
kezetes alakjai közé.

42. Edouard Manet (1832–1883) Reggeli a szabadban
című képe – amely „szeméremsertő” volta miatt még az
ún. visszautasítottak tárlatán is magára vonta III. Napó-
leon haragját –, ma már a realista és impresszionista mű-
vek élén, a Louvre falán függ.

43. Nem kisebb botrányt váltott ki az Olympia sem, ez
a klasszikus Vénusz-kompozíciók értelmében megfestett,
de legkevésbé sem idealizált akt. Benne Manet – Zola
szavaival – „megismertette velünk napjaink lányát, akivel
találkozunk az aszfalton, akinek sovány vállát színehagyott,
vékony gyapjúsál fedi”.

44. Manet barátai és követői a festői igazmondást, a
mindennapi élet témáinak megfestését tűzték zászlajukra.
Claude Monet (1840–1926) Asszonyok kertben című képén
a napfény, a szabad levegő szín- és formaalakító hatásait
kutatja.

45. Auguste Renoir (1841–1919) a Moulin de la Galette
nevű mulatót, a párizsi nép fiataljainak kedvelt szórakozó-
helyét ábrázolja. Az étellel teli, derűs alakok, a fény min-
den formát oldó özöne, a világos, ragyogó színek a tova-
tűnő pillanat örömét sugározzák.

46. A kor kedvelt témája a színház. Edgar Degas (1834–1917) a balettjelenetek egész sorát festette, amelyekben nem anatómiai hitelességre törekedett, hanem az állhatatlan, soha meg nem ismétlődő impressziót, egy hirtelen mozdulat hatását rögzítette.

47. Paul Gauguin (1848–1903) a nagyvárostól megcsömörülve, a csendes-óceáni szigetek bennszülöttei között akarta megtalálni az ősi tisztaságot és romlatlanságot. Megbűvölte a különös, egzotikus szépség és a színek vad, tompítatlan ereje. Ennek az élménynek köszönhette születését az És testük aranya című kép.

48. A holland Vincent van Gogh (1853–1890) élete nagy részét Franciaországban töltötte. Ott festette meg az Auvers-i templomot is, a kék és sárga felfokozott színellentétével, a formák örvénylő forgatagával, szenvedő lelkének szenvedélyes vallomásaként.

49. A századvégi Párizs éjszakáinak, a mulatók világának krónikása Henri de Toulouse-Lautrec (1864–1901). Cha-U-kau, a bohócnő alakjában a groteszk jellegzetességet kereste, intim pillanatában lepte meg, amikor teljesen fesztelenül mutatkozott.

50. A Louvre remekműveinek sorát Paul Cézanne (1839–1906) Kártyázók című képével zárjuk, mert Cézanne volt a XIX. századnak az a mestere, aki leginkább hatott a mi korunk művészetére. A futó benyomásokat rögzítő impreszionizmus után új, szilárd forma-, szín- és kompozícióbeli rendet teremtett meg, amelyhez a klasszikus művészetet vette példaképül. Művészetével a XX. század különböző irányzatainak új utakat nyitott.

Diafilm hny. 8007 – 500 pld.

F. k.: Gergely Róbert